

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

(назва освітньої компоненти)

для здобувачів вищої освіти 1 курсу денної форми здобуття освіти (1,6 р.н.)

освітньої програми «Якість, стандартизація та сертифікація»

(назва освітньої програми)

спеціальності «073 Менеджмент»

(шифр, назва спеціальності)

галузі знань «07 Управління та адміністрування»

(шифр, назва галузі знань)

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

ВИКЛАДАЧІ

**Ткаченко Олена
Валентинівна**

yezjf@nuph.edu.ua

1. Назва закладу вищої освіти та підрозділу: Національний фармацевтичний університет, кафедра управління та забезпечення якості у фармації.

2. Адреса кафедри: Україна, м. Харків, 61140, вул. О. Невського, 18, Тел.: (+38057) 771-81-47.

3. Веб-сайт кафедри: <http://quality.nuph.edu.ua>

4. Інформація про викладачів:

Ткаченко Олена Валентинівна

Кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри управління та забезпечення якості у фармації Національного фармацевтичного університету. Досвід наукової діяльності – 5 років, досвід науково-педагогічної діяльності – 14 років. Читає курс лекцій, проводить практичні заняття з дисциплін «Системи якості у фармації», «Quality systems in pharmacy», «Основи екологічного управління», «Національна система акредитації України». Наукові інтереси: створення організаційно-методичних основ підготовки фахівців з управління якістю для фармацевтичної сфери галузі охорони здоров'я; розробка та наукове обґрунтування методичних підходів до формування, впровадження та постійного вдосконалення фармацевтичних систем якості відповідно до вимог стандартів ISO серії 9000 та настанов з GxP на фармацевтичних підприємствах і на підприємствах з виробництва косметичної продукції тощо.

5. Консультації: відбуваються згідно з розкладом он-лайн, який розміщено на сайті кафедри управління та забезпечення якості у фармації за посиланням <https://quality.nuph.edu.ua/>.

6. Анотація освітньої компоненти: Освітня компонента є однією з основних в програмі підготовки здобувачів спеціальності «Менеджмент» за освітньою програмою «Якість, стандартизація та сертифікація». В ній детально розглядається історія виникнення поняття екологічного управління, методологія управління життєвим циклом продукції на сучасних підприємствах, сучасні підходи з поліпшення екологічного управління.

7. Мета викладання освітньої компоненти: Метою викладання є підготовка здобувачів вищої освіти для практичної роботи у сфері з управління якістю які б мали теоретичні знання та практичні навички у застосуванні принципів екологічного менеджменту, а саме, адміністративні, інженерно-технологічні, економічні та соціально-психологічні. Також здобувачі мають оволодіти відповідними практичними навичками.

8. Компетентності відповідно до освітньої програми:: проведення лекцій і практичних занять.

Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

ЗК 7 здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Hard-skills / Фахові (спеціальні) компетентності (ФК): ФК 5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління; ФК 14. Здатність застосовувати у професійній діяльності підходи до визначення, оцінки й керування екологічними аспектами діяльності організації на основі нормативних вимог і сучасних концепцій екологічного менеджменту.

9. Програмні результати навчання:

ПРН 3. Проектувати ефективні системи управління організаціями. ПРН 16. Проектувати ефективні системи управління організаціями на основі положень міжнародних і національних стандартів; уміти скласти документацію системи управління організації.

10. Статус освітньої компоненти: Обов'язкова.

11. Пререквізити освітньої компоненти: «Системи управління якістю» та «Методологія, методи та засоби управління якістю».

12. Обсяг освітньої компоненти: 3 кредитів ЄКТС 90 годин: 36 годин аудиторних занять, з них – 18 годин лекцій, 18 годин – практичних занять. 54 години самостійної роботи.

13. Організація навчання:

Формат викладання освітньої компоненти: проведення лекцій, практичних занять.

Зміст освітньої компоненти:

Змістовий модуль 1. Основи екологічного управління.

Тема 1. Екологія. Антропогенний і техногенний вплив на природне середовище. Нормативно-правова база з питань екології. Основні поняття екології, сучасного рівня порушень екологічної рівноваги на Землі, глобальних наслідків забруднення довкілля, змісту основних процесів порушення природного середовища, нормативно-правової бази з питань екології. Проведення аналізу основних аспектів законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Тема 2. Основні принципи та стандарти сучасних моделей екологічного управління. Загальний огляд серії стандартів ISO 14000. Основні принципи сучасних моделей екологічного управління; стандартів системи екологічного управління. Проведення аналізу серії стандартів ISO 14000

Тема 3. Система екологічного управління. Основні вимоги стандарту ISO 14001. Проведення аналізу принципів стандарту ISO 14001, розробка SWOT-аналізу підприємства

Тема 4. Екологічні аспекти. Визначення суттєвих екологічних аспектів на підприємстві. Методи визначення критеріїв значущості аспектів. Методи визначення суттєвих екологічних аспектів на підприємстві

Тема 5. Екологічна політика організації. Розробка екологічної політики та цілей організації

Тема 6. Оцінка впливу на довкілля. Система заходів щодо запобігання забрудненню довкілля. Побудова гістограми розподілу кількості викидів забруднюючих речовин і парникових газів по областях України, діаграми Парето для викидів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за видами забруднюючих речовин і парникових газів

Тема 7. Екологічний аудит. Екологічне страхування. Проведення аналізу основних видів екологічного аудиту

Тема 8. Методологія життєвого циклу у контексті впливу на довкілля. Визначення елементів оцінки життєвого циклу продукції

Тема 9. Екологічне маркування. Проведення аналізу екологічного маркування продукції

Залік

14. Види та форми контролю:

Види та форми контролю:

Контроль знань на кожному занятті: усне опитування, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач тощо.

Контроль змістового модуля: складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач тощо.

Форма семестрового контролю: залік.

Умови допуску до контролю змістових модулів: для допуску до контролю змістового модулю необхідна наявність мінімальної кількості балів за темами 1-9.

15. Система оцінювання з освітньої компоненти:

Система оцінювання з освітньої компоненти:

Результати семестрового контролю у формі семестрового заліку оцінюються за 100-бальною, недиференційованою шкалою («зараховано», «не зараховано») та за шкалою ECTS.

Бали з освітньої компоненти нараховуються за таким співвідношенням:

Види оцінювання	Максимальна кількість балів (% від кількості балів за модуль - для змістових модулів)
Модуль 1	
Змістовий модуль 1: Загальна частина управління якістю. - оцінювання тем (1-9) (робота на заняттях 1-9): робота на заняттях (усне опитування, складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач); - контроль змістового модуля (складання тестових завдань, вирішення ситуаційних (розрахункових) задач)	100 (100%)
Семестровий контроль з модуля 1	100

Самостійна робота здобувачів вищої освіти оцінюється під час поточного контролю та під час контролю змістового модуля.

16. Політики освітньої компоненти:

Політика освітньої компоненти («правила гри») визначається вимогами кафедри до здобувача вищої освіти при вивченні освітньої компоненти щодо академічної доброчесності, щодо відвідування занять, щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості, щодо оскарження оцінки з освітньої компоненти (апеляцій) тощо. Так, політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах академічної доброчесності, наведених в ПОЛ «Про заходи щодо запобігання випадків академічного плагіату у НФаУ» (<https://nuph.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>).. Списування при оцінюванні успішності здобувача вищої освіти під час контрольних заходів на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях, контролю змістових модулів та семестрового екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування занять. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати навчальні заняття (ПОЛ «Про організацію освітнього процесу НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a1.1-38-018_polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-u-nfau-red.-03-2021.doc-zi-zminamy.pdf) згідно з розкладом (<https://nuph.edu.ua/rozklad-zanyat/>), дотримуватися етичних норм поведінки.

Політика щодо дедлайнів, відпрацювання, підвищення рейтингу, ліквідації академічної заборгованості. Відпрацювання пропущених занять здобувачем вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про відпрацювання студентами пропущених навчальних занять та порядок ліквідації академічної різниці в навчальних планах у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/pol-a2.2-10-182_polozhennja-pro-vidpracjuvannja-propushhenih-zanjat-ta-porjadok-likvidacii-akademichnoi-riznici-1.pdf) згідно з встановленим на кафедрі графіком відпрацювань пропущених занять. Підвищення рейтингу та ліквідація академічної заборгованості з освітньої компоненти здійснюється здобувачами освіти відповідно до порядку, наведеного в ПОЛ «Про порядок оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2.-32-031_polozhennja-pro-porjadok-ocinjuvannja-rezultativ-navchannja-zvo-u-nfau-red.05-2022.pdf). Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених кафедрою для виконання видів письмових робіт з освітньої компоненти. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – до 20% від максимальної кількості балів за даний вид роботи.

Політика щодо оскарження оцінки з освітньої компоненти (апеляцій). Здобувачі вищої освіти мають

право на оскарження (апеляцію) оцінки з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до ПОЛ «Положення про оскарження результатів семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.2-38-050_polozhennia-pro-oskarzhennia-rezultativ-pidsumkovoho-kontroliu-znan-zdobuvachamy-vyshchoi-osvity-u-nfau-red.01-2021.pdf).

Політика щодо визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти здійснюється відповідно до ПОЛ «Про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здобувачами вищої освіти у НФаУ» (https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/pol-a2.3-32-208_polozhennja-proporjadok-viznannja-rezultativ-navchannja-otrimanih-shljahom-neformalnoi-ta-informalnoi-osviti-red.02-2022.pdf). Для оцінювання результатів неформального та/або інформального навчання здобувача вищої освіти атестаційна комісія визначає обсяг і методи демонстрації та вимірювання цих результатів навчання з урахуванням їх змісту та можливої специфіки. Методи демонстрації та вимірювання результатів неформального та/або інформального навчання заявника можуть відрізнятися від методів, які застосовуються для здобувачів освіти в рамках відповідної освітньої програми, водночас вони повинні забезпечувати змістову валідність оцінювання. Атестаційна комісія приймає рішення про визнання результатів неформального та/або інформального навчання здобувача, якщо за підсумками оцінювання підтверджено відповідність цих результатів результатам навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою.

17. Інформаційне та навчально-методичне забезпечення освітньої компоненти:

Обов'язкова література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Управління якістю : навч. посібник для ВНЗ / Д. П. Лойко [та ін.], 2017. - 336 с. 2. Бойчук Ю. Д. Екологія і охорона навколишнього середовища: навчальний посібник / Бойчук Ю. Д., Солошенко Е. М., Бугай О. В. - 4-те вид., випр. і доп. - Суми : Університетська книга, 2016. - 316 с. 1. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Ярьковська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с. (Бібліотека екологічних знань) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ela.kpi.ua/handle/123456789/23650 .
Додаткова література для поглибленого вивчення освітньої компоненти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12 2. Закон України «Про екологічний аудит» від 24.06 2004. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15 3. ДСТУ ISO14001:2015 – Вимоги та настанови щодо застосування. – Режим доступу: https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/ДСТУ-ISO_14001-2015-.pdf 4. ДСТУ ISO14001:2015 – Вимоги та настанови щодо застосування. – Режим доступу: https://m.tntu.edu.ua/storage/pages/00000651/dstu19011-2012_audytory.pdf 5. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. – Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v0_6-optimized.pdf 6. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19 7. Екологічна енциклопедія: У 3-х т. / Редколегія: А.В. Толстоухов (головний редактор) та ін. – К.: ТОВ "Центр екологічної освіти та інформації", 2006. – Т.1. - 432 с.; Т.2. – 416 с.; Т.3. – 473 с
Актуальні електронні інформаційні ресурси (журнали, сайти тощо)	<ol style="list-style-type: none"> 2. Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України. Режим доступу: https://menr.gov.ua 3. Офіційний сайт міжнародної організації зі стандартизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iso.org. 4. Сайт кафедри управління та забезпечення якості НФаУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://quality.nuph.edu.ua/.

для поглибленого вивчення освітньої компоненти	5. Студентська наукова бібліотека. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.nuph.edu.ua/
Система дистанційного навчання Moodle	https://pharmel.kharkiv.edu/moodle/course/view.php?id=4021#

18. Матеріально-технічне й програмне забезпечення освітньої компоненти:

Матеріально-технічне забезпечення: персональні комп'ютери - 27 од.; мультимедіа проектор – 2 од.; екран мультимедійний–2 од.; телевізор - 2 од.; Xerox– 1 од.; принтер -2 од.; принтери - 2.

Програмне забезпечення: Програма Office Standard; Програма для організації відеоконференцій ZOOM; Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище MOODLE.